

ACC. N:R M. 13899: 1-11.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Nils Briarne, Malmö*
Härad: *Krosta, ö. Lärds* Berättare: " "
Socken: *Lönsköp i V. Vram* Berättarens yrke: *förman*
Uppteckningsår: *1956* Född år *1883* i *V. Vram*

Jakt och djurfångst. s. 1-11.

LMF 101.

Svar på frågelista LUF 101

Jakt och djurfångst.

Vad jag här kan berätta om jakt är i stort sett endast vad mina föräldrar berättat och inte eller vad som förekommit efter 1900-tallet början. Berättande förgången på storsvillens bröd, i min hemby på slättlandet, kan sägas att det varit varit fåtaligt.

Varg. Det har aldrig berättats att varg varit synlig där på orten men väl har de haft träning av vargpojken uppe på den några km avlägsna Linderödskäven, varom jag skall berätta något här nedan.

Min morfar Martin Fjerrham, Hulta i Sörus-Björns socken, var skogvaktare där för greve Hamilton på Överholm. Under 1850-talet och kanske även tidigare under hårda vintrar besvärades man av kringströvande vargar.

LUF 101
1.

2

ACC. N:R M. 13899:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2.

som angrepro husdjur, såsom allonvinn
 i skogarna, men även får och getter i
 utburen dit de bröts sig in genom fjörrer.
 gluggar eller illa tillkomnade dörrar.
 Marken omtalade att en stock allonvinn
 blivit angripna en natt i sin lya i
 skogen av en kringflyvande varg. En
 lugga som blivit illa biten tog sig fram
 till en gård. Man budade upp några jägare,
 och som begav sig till svinnens tillflyktsort
 framkomna dit fann man att en väldig
 hund utkämpats! Flera svinn varo illa bit-
 tygade, men inga sårade. Vargen hade
 makt taga till flykten och av hans blod-
 spår i snön syntes att han märte vana
 illa tillflykt. Ej långt borta fann man honom
 liggande i snön. När jägarna närade sig
 såkte han till flykten men föll genast

2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3.

omkull. Ett skott hindrade flera lyfte
fröske. Man fann att svinen fullständigt
leitade av ett fram ben och illa sinder-
sagget det ena bakbenet. Den jägare
som sköt fick skimmret.

Vid en annat tillfälle, vintern 1863-64, kom en
äldre kvinna en morgon inspringande
till granngården, Göns Christensons i Hulta, och
ropade: "Else, Else! Graubain har i nött bedda
fissa för ain jed, o me för ett faur." Hon menade
att vargen rivit en get för sinna och att få för
hemme hjält. Else var syster till skogvetaren
Mårten Fjerkane, och hon skryddade sig att
underbätta denne. I en kort stund Mårten
levde till en del jägare att omedelbart
samlas i "Kappachultet" dit vargen togit
sin firdykt. Ser man med gevin och några
andra med ytor och annan berättning om detta.

Det var djupsnö. Som var svår att få sig fram i, men som spår snö var den förfärlig. Ty vargen hade överallt framprat igenom. Efter att ha källsat på sinns get hade han lagt sig under ett vindfäll. Innan jägarna kommit inom skottfält lämnar han sin plats men hade ganska svårt, att i den djupa snön komma undan. Som vargen ständigt oroades av hundarna blev han fullständigt förtvånad så han ofta talte sig omgiven av de glörrande hundarna som inka vagnen anfåa och ofta var i rörelse, när jägarna hade möjlighet att skjuta. Men det lyktes som han hade förlorat nog för att hålla sig utanför riktningsskeden av jägarnas bässor. När han hade en långtgående blick lyssades en stor gräns förppra adjunkt i påloren, dock utan

ACC. N:R M. 13899:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5.

5
Annars varken än ett litet lufte-
sföring varefter vagnen åter satte
sig. Jägarna voro totalt utkräftade
efter den ansträngande jakten i den
djupa snön, då vagnen tog sin snifflade
ruta å Kismossen. Den gick över en
bred snögrov, och på andra sidan vakte
den sig på betryggande avstånd från
jägarna, som inte kunde komma över
groven ~~och~~ ^{och} inte kunde bära en
minnirika. Marten försvann åter till
båsen och vagnen körfade till ett fog
och förflyttade sig lite längre bort.
Man hörde nu ett ridande ljud till Förs
Isaksson i Köinge, som hade en mycket
långt gående brabärr. Vid Isakssons
fäste vagnen sig, men brabben ^{anternat} ~~sände~~ Isaksson
horrorn en kula så han med en gång blev dö-
lig.

Svar till LUT 101.

ACC. N:R M. 13899:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Förs Isaksson sköt den, med säkerhet,
sist sedda vargen i Stråne. Han var en mycket
säker skytt, och han hade en ovanligt långgäende
lodbössa.

Till om omtalade vargparet kallades deltogarna
dels med knäring eller kovel och dels genom
bud. Vid klappjakt för åren förekommo
liknande kallare till jakt. För slätten
nedan för åren har dylika kallare inte
förekommit i känd tid.

Yrkesjägare förekommo endast på när-
liggande gods, Överholm och Maltsholm.
Överholm hade på sina utgårdar, Per Hult,
Skogvaktare, som även var jägare. Per Mårten Fjör-
krantz, som fick ombesörja kallare av Över-
holm till godsigarnas klappjakter. Dessa
finskänningar voro ofta fruktade av fiskens
befolkning, då jägarna ofta uppaträdde

Svensk 104

ACC. N:R M. 13899:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7.

mindre härbysfullt mot fraktskansen
inne byggde genom bryskt uppförande
fickvingades sig mot sin sin hundar i
de fattiga slugarna, sköt deras hundar och
kassor in vid slugarna, ja till och med
in i husen och på gäspåren. Drevfallet kom
ibland även med sönderstjälta hävar borden
som jägarna tog, kastat upp i luften och
skjutet på.

Fargstämnet fick väl den som skjutit gjuret.
Räv förekom även på slättbygden, tillvis rikligt.
Räven var mest känd som kinstjär, man kunde
som utövaren även anföra mindre barn om den
i var i en fårflock. En en annan jägare
hustade blev även rävens byte. Då räven var
närvarande kunde det kännas att några
jägare samledes för att jaga räv. Hittades något
gryt rösterdes ungarna ut och slögs i byt.

Svar å LUF 104.

ACC. N:R M. 13899:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8.

eller fångades levande. Saker lades i bland
ut där var vändade göra besök. I första fall
blände misstakt sig om än saken var väl
bekomplagd, såsom fiende man levande var
i en sak, men väl ett arbete ben eller
foss. Man lade även ut gift, om det var möj-
ligt att slegda husdjuren för åtkomst av det
Det var i första fall artionik (röttertrud) som
kom till användning

Lodjier har jag blidig hört om lades var sign-
liga i denna trakt

Älg var på 1890-talet en ganska okänt djur
i denna trakt först på 1900-talet blev den
mer vanlig och började jagas.

Rädjur förekom inte på slättlandet, men
på kullvidsåsen förekom även rådjur utom-
för Maltsholmsåsen. Att björvårde förekom
har jag hört om lades, dock ej i större omfattning

Utteri⁹ har förekommit utom i en staka få
invid fransän. Jag känner inte till någon
jakt på dessa djur.

Säl förekommer ju inte i in landet.

Grävling förekom sparsamt på de för lämpliga
platser. Egentlig jakt förekom inte.

Hare, svande, har troligen förekommit i
arten sedan urminnes tider. Den tyfles haren
har först under 1900-talet börjat utbrida sig.
Falken på hare var omkring sekelskiftet
ganska sparsam och förekom både med och
utan hund. Som jakt hund var hövna vanligast,
men det fanns även fågelhundar av olika raser.

Gulkratta (riggsvin) fångades i bland, men vanligt
satta man mot till dem. De blevo då samma ut
att först fångas. Men till dem gärna invid hus och
gårdar och hannen blevo fästade att inte ofreda
dem. De voro gode rått- och mus fångare varför de omhändertogs

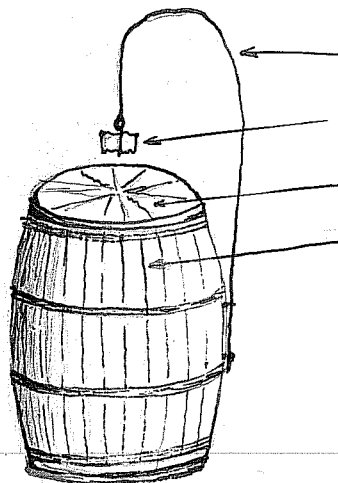
Det fanns dock personer som fångade igelkattar av andra slag. En f.d. soldat, Jeppe Tim, som inne-
hade ett litet jordbråk blev inbaling. Han blev
därefter en originell enstöring, som anlätades,
då man ville bli bevist någon hund eller katt
för de stora djur friska och ej för gamla slaktede
Jeppe djuren regelrätt, sålts och köptes kupa-
passa. Sitt vinterbehov av fett fick han genom
att på hösten fånga de då feta igelkattarna, vilka
han även slaktade. Tillsagd om smaken
av hund- och kattkött svarade han: "Katt-
kött e sött o gott, men konnaktys e lide strängt".
Men var inte vanlig, men väl fanns det små-
vesslar och lekatter. Den str. fetten har
fjött på 1900-talet i samband med jakt på
vildkaniner kommit i bruk.

Papphane (agerhöns) var allmänna på Skellebygderna
men jagades mest av s.k. söndagsjägare. Som man

Til LUF 101

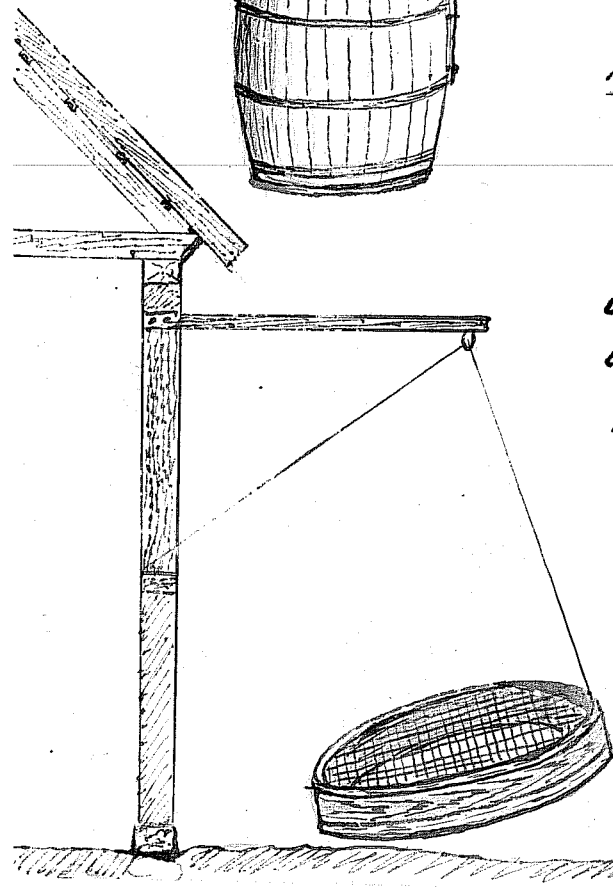
ACC. N:R M. 13899: 1/1.

11.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bygel av järntråd, bandjärn eller kassal
Ostbit, fastbunden vid bygel m.
Löst av papjorier, uppsluppt från smitten
Tunna, till en fjärdedel fylld med vatten

Påttfälla i ladugård

Uppgjort stort säll, s.k. resel,
avsett för fångandet av sparvar.
Löstbetet lades under sället
och fällanoreringen passades
av person inmanför husväggen.
Fångsten kunde i bästa fall
bli ett dusin sparvar på en
gång.